

Кашканова Н.Г.

Юридична категорія медико-біологічного експерименту на людині

Аналізується проблема визначення правової природи медико-біологічного експерименту на людині. Доведена необхідність комплексного тлумачення поняття «медико-біологічний експеримент», його правової природи з позицій медицини, етики та психології. Висвітлено зміст медико-біологічного експерименту як наукознавчої категорії.

Ключові слова: медико-біологічний експеримент, медичний експеримент, біологічний експеримент, дослід, експеримент.

Кашканова Н.Г.

Юридическая категория медико-биологического эксперимента на человеке

В украинской правовой науке медико-биологический эксперимент как самостоятельное понятие почти не исследован, не изучена его взаимосвязь с другими смежными понятиями. И хотя прикладные науки достаточно часто прибегают к медико-биологическому эксперименту, в теоретико-правовом плане указанное явление почти не исследовано как самостоятельная юридическая категория, т. е. практика эксперимента опережает научные исследования закономерностей медико-биологического эксперимента.

Понятие «медико-биологический эксперимент» не получило надлежащего правового закрепления ни в международном праве, ни в отечественном законодательстве. Неоднозначность трактовки понятия «медико-биологический эксперимент» в правовом плане приводит к неоднозначности юридической практики в сфере обеспечения осуществления медико-биологических экспериментальных исследований.

Анализ правовой природы «медико-биологического эксперимента» поможет не только унифицировать определения указанного понятия, но и отмежевать его от смежных понятий и таким образом создать методологическую основу для продолжения научных исследований медико-биологического эксперимента как четко определенного правового явления, обеспечит возможность изучения правовых и практических аспектов осуществления медико-биологического эксперимента.

Ключевые слова: медико-биологический эксперимент, медицинский эксперимент, биологический эксперимент, опыты, эксперимент.

Література

1. Чернышева Ю. А. Понятие, сущность, проблемы биомедицинских экспериментальных исследований с участием человека в РФ / Ю. А. Чернышева // Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение. Вопросы теории и практики. - 2011. - № 5 (11): в 4-х ч. - Тамбов: Грамота. - Ч. III. – С. 190-192, с. 191. (*Chernysheva Yu. A. Poniatyе, sushchnost, problemy byomeditsynskyykh eksperymentalnykh yssledovanyi s uchastyem cheloveka v RF / Yu. A. Chernysheva // Ystorycheskiye, fylosofskyye, polytycheskiye y yurydycheskiye nauky, kulturolohiya y yskusstvovedenye. Voprosy teoryy y praktyky. - 2011. - № 5 (11): v 4-kh ch. - Tambov: Hramota. - Ch. III. – С. 190-192, s. 191.*)
2. Шиловский Л. Правовые аспекты проведения клинических испытаний в Украине / Л. Шиловский [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://the-medical-practice.com/articles/la1> (*Shylovskiy L. Pravovyye aspekty provedeniya klynycheskyykh*

- yspytanyi v Ukrainy / L. Shylovskiy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://the-medical-practice.com/articles/la1>*)
3. Дзвонів Г.Р., Махонько Н.І. Медичне право: навчальний посібник / Г.Р. Дзвонів, Н.І. Махонько [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 2009<http://yport.inf.ua/meditsinskie-pravo-uchebnoe.html> (*Dzvoniv H.R., Makhonko N.I. Medychne pravo: navchalnyi posibnyk / H.R. Dzvoniv, N.I. Makhonko [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: 2009*<http://yport.inf.ua/meditsinskie-pravo-uchebnoe.html>)
  4. Муравьёва Е.В. Защита прав пациента при проведении медицинского эксперимента / Е.В. Муравьёва // Наука и образование: хозяйство и экономика; предпринимательство; право и управление. – 2012. - № 8 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.journal-nio.com/index.php?Itemid=108&id=1292&option=com_content&view=article (*Muravëva E.V. Zashchyta prav patsyenta pry provedenyyu medytsynskoho eksperymenta / E.V. Muravëva // Nauka y obrazovanye: khoziaistvo y ekonomyka; predprynimatelstvo; pravo y upravlenye. – 2012. - № 8 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.journal-nio.com/index.php?Itemid=108&id=1292&option=com_content&view=article*)
  5. Новиков Д.А. Статистические методы в медико-биологическом эксперименте / Д.А. Новиков - Волгоград: ВолГМУ, 2005. – 84 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.anomaliya.3nx.ru/viewtopic.php?p=207> (*Novykov D.A. Statysticheskiye metody v medyko-byolohycheskom eksperymente / D.A. Novykov - Volhohrad: VolHMU, 2005. – 84 s. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.anomaliya.3nx.ru/viewtopic.php?p=207>*)
  6. Біоетика медико-біологічних експериментів. Моральні принципи проведення експериментів на тваринах. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/deontologi/lectures_stud/uk/med/biol/ptn (*Bioetyka medyko-biolohichnykh eksperymentiv. Moralni pryntsyipy provedennia eksperymentiv na tvarynakh. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/deontologi/lectures_stud/uk/med/biol/ptn*)
  7. Конечный Р., Боухал М. Психология в медицине / Р.Конечный, М. Боухал / - Прага: Авиценум, 1983. – 405 с., с. 76-78 (*Konechnyy R., Boukhal M. Psykholohyia v medytsyne / R.Konechnyy, M. Boukhal / - Praha: Avytsenum, 1983. – 405 s., s. 76-78*)
  8. Абрамова Г.С., Юдкевич Ю.А. Психология в медицине / Г.С Абрамова, Ю.А. Юдкевич / – М., 1998. – 276 с., с. 87-89 (*Abramova H.S., Yudkevych Yu.A. Psykholohyia v medytsyne / H.S Abramova, Yu.A. Yudkevych / – M., 1998. – 276 s., s. 87-89*)
  9. Чистов В.В. Медицинская психология. Учебное пособие для студентов психологических отделений / В.В. Чистов / – А., 2005. – 376 с., с.117 (*Chystov V.V. Medytsynskaia psykholohyia. Uchebnoe posobyie dlia studentov psykholohycheskykh otdeleniy / V.V. Chystov / – A., 2005. – 376 s., s.117*)
  10. Готтсданкер Р. Основы психологического эксперимента: Учеб. пособие. Пер. с англ. / Р. Готтсданкер / – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1982. — 464 с., с. 209 (*Hottsdanker R. Osnovy psykholohycheskoho eksperymenta: Ucheb. posobyie. Per. s anhl. / R. Hottsdanker / – M.: Yzd-vo Mosk. un-ta, 1982. — 464 s., s. 209*)

11. Гельсінська декларація 1964 р. Всесвітньої медичної асамблеї «Етичні принципи проведення медичних досліджень за участю людей як суб'єктів дослідження» 1964 р. із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://knigi-uchebniki.com/mejdunarodnoe-pravo_696/eticheskie-printsipyi-provedeniya-meditsinskih.html (*Helsinki deklaratsiia 1964 r. Vsesvitnoi medychnoi asamblei «Etychni pryntsyipy provedennia medychnykh doslidzhen za uchastiu liudei yak subiektiv doslidzhennia» 1964 r. iz zminamy i dopovnenniamy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://knigi-uchebniki.com/mejdunarodnoe-pravo_696/eticheskie-printsipyi-provedeniya-meditsinskih.html*)
12. Белоусов Ю.Б., Моисеев В.С., Лепяхин В.К. Клиническая фармакология и фармакотерапия / Ю.Б.Белоусов, В.С.Моисеев, В.К. Лепяхин / – М.: "Универсум Паблишинг", 1997. – 532 с., с. 176 (*Belousov Yu.B., Moiseev V.S., Lepakhyn V.K. Klynicheskaiia farmakolohiia y farmakoterapiia / Yu.B.Belousov, V.S.Moiseev, V.K. Lepakhyn / – M.: "Unyversum Pablyshynh", 1997. – 532 s., s. 176*)
13. Кашинцева О.Ю. Правовий статус людини в біомедичному експерименті: людина чи animal of necessity / О. Ю. Кашинцева // Право України. – 2010. - № 2. – С. 114-119, с. 115 (*Kashyntseva O.Iu. Pravovyi status liudyny v biomedychnomu eksperymenty: liudyna chy animal of necessity / O. Yu. Kashyntseva // Pravo Ukrainy. – 2010. - № 2. – S. 114-119, s. 115*)
14. Конвенція про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицини від 1997 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_334 (*Konventsiiia pro zakhyst prav i hidnosti liudyny shchodo zastosuvannia biolohii ta medytsyny: Konventsiiia pro prava liudyny ta biomedytsyny vid 1997 roku [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_33*)
15. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-vr (*Konstytutsiia Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-vr*)
16. Цивільний Кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/435-15 (*Tsyvilnyi Kodeks Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: zakon.rada.gov.ua/go/435-15*)
17. Кримінальний Кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/2341-14 (*Kryminalnyi Kodeks Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: zakon.rada.gov.ua/go/2341-14*)
18. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 року № 2801-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2801-12/page2> (*Zakon Ukrainy «Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia» vid 19.11.1992 roku № 2801-XII [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2801-12/page2*)
19. Проект Закону України «Про внесення змін до статті 45 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я" (щодо збереження лікарської таємниці)» № 3058 від 06.08.2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=48005 (*Proekt Zakonu Ukrainy*

- «Pro vnesennia zmin do statti 45 Zakonu Ukrainy "Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia" (shchodo zberezhennia likarskoi taiemnytsi)» № 3058 vid 06.08.2013 roku [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=48005*
20. Проект Закону України «Про захист прав пацієнтів» 1132 від 06.12.2007 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=30982 (*Proekt Zakonu Ukrainy «Pro zakhyst prav patsientiv» 1132 vid 06.12.2007 roku [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=30982*)
21. Проект Закону України «Про права пацієнтів в Україні» 2649-1 від 21.02.2005 року [Електронний ресурс]. – режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=23677 (*Proekt Zakonu Ukrainy «Pro prava patsientiv v Ukraini» 2649-1 vid 21.02.2005 roku [Elektronnyi resurs]. – rezhym dostupu: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=23677*)
22. Проект Закону України «Про захист прав пацієнтів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.psoriasis.in.ua/law.php> (*Proekt Zakonu Ukrainy «Pro zakhyst prav patsientiv» [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.psoriasis.in.ua/law.php>*)
23. Сенюта І. Законодавче забезпечення проведення медико-біологічних експериментів: міжнародні стандарти і національний досвід / І. Сенюта // Аптека.UA № 618 (47) від 03.12.2007 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.apteka.ua/article/5829> (*Seniuta I. Zakonodavche zabezpechennia provedennia medyko-biolohichnykh eksperymentiv: mizhnarodni standarty i natsionalnyi dosvid / I. Seniuta // Apteka.UA № 618 (47) vid 03.12.2007 r. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.apteka.ua/article/5829>*)